

ODRYWAĆ (37) *vb impf*

o oraz a jasne.

inf odrywać (9). ◇ *praes 1 sg* odrywam (9). ◇ *2 sg* odrywasz (2). ◇ *3 sg* odrywa (3). ◇ *3 pl* odrywają (6). ◇ *praet 3 sg m* odrywał (1). ◇ [3 pl m pers odrywali.] ◇ *con 3 sg m* by odrywał (1). ◇ *3 pl subst* by odrywały (1). ◇ *impers con* by odrywano (1). ◇ *part praes act* odrywając (4).

Sł stp brak, Cn notuje, Linde bez cytatu.

1. *Szarpiąc, ciągnąc z siłą oddzielać; revellere Mącz, Calep; avellere Mącz, Cn; rapere Modrz; derumpere, devellere Calep; abripere, divellere Cn (14) : Avello, Oddzieram/ odrywam/ obrywam. Mącz 478c, 479a; Derumpo – Odrywam, targam. Calep 310b, 315b, 921a.*

odrywać co (1): Deflorare – Pierwszy kwiat odrywam *Calep 297a.*

odrywać kogo od czego (1): Dziecię zczarowane/ ktore z kolepki czart wynosił/ y od pierśi mómki odrywał y miotał/ chufteczką swoią zleczył *SkarŻyw 412.*

[*odrywać z czego: Bo je [listy królewskie] ze wrot kościelnych śmieie odrywali. Apolog 51.*]

Przen [kogo, co] (7) :

Zwrot: »od gruntu odrywać« (1): trapią vmyśl nález lubthelnym nieiákim sposobem/ zwodzác nas z proftey ściefzki/ á od mocnego y pewnego gruntu odrywáiác *BibRadz *4.*

»ręki nie odrywać [od kogo]« = nie przestawać się kimś zajmować (1): Dobrze iest pomoc fprawiedliwemu/ y od niego ręki nie odrywác/ bo kto sie Bogá boi/ nie zmiefzka niczego. *BielKron 81.*

»serce odrywać« (1): Opánował ferdeczny bol ftrapione ferce/ [...] Po mnie sie ták rofchodzi/ iz ferce odrywa *WisznTr 13.*

»tam i sam odrywać« = miotać (1): Bo á ktore może być okrutnieyfze pánowanie/ [...] iáko gniew/ waśń/ záiątrzenie/ nieukrocone požądliwości/ prágnienie przewodzenia y chęci nieprzyfstoyné/ ktore [...] wolność woli wydzieráią/ á człowieká ktory się im poddał/ y tám y lám odrywáią [*huc atque illuc rapiant*]? *ModrzBaz 27.*

a) *Twierdzić, że jest komuś niepotrzebne [od kogo] (1) :* á przedię sie im mścić nie każe: tedy iuz tám znácznie kordy/ y infze woienne naczynia/ od nich odrywa. *CzechRozm 235.*

b) *Odlączyć od kontekstu [od czego] (1) :* á iákoż to iedno mieyfce Ezáiáfzowe śmieią niektorzy głupfzy Zydowie od infzych odrywác *CzechRozm 142v.*

c) *Uniezależniać [czym od kogo] (1) :* gwałtem kácérftwem fwym/ Królá Polfkiego od Kápłaná odrywał *OrzQuin Aa3.*

2. *Wyłączać, powodować wystąpienie (8) :*

a. *Z jakiejś jedności administracyjnej [w tym: od czego (6)] (7) :*

α. *Z jedności państwowej lub administracyjnej [kogo, co] (4) :* Niemniei iz káždy chce odrywác Páńftwá niektore od Korony Polfkiey *MycPrz II B2v; ActReg 42; Stároftwá [...]* ze wlfyfłtkieimi włościami zdawná do nich należácemi/ nie odrywáiác nic/ máią bydz ná potym ták rozdawáne/ áby [...] *SarnStat 1201.*

Zwrot: »[czym] od jedności odrywać« (1): A żadnémi dáry áni prósbami, áni złotem, áni żelázem nie dáli sie [*Polacy i Litwa*] od téy iedności vniiéy y difmembráciiey odrywác. *SarnStat 122.*

β. Z jedności kościelnej [kogo] (3) :

W przeciwstawieniu: »przyciągać ... odrywać« (1): ludzie k łobye przyciągáją/ á od yedności drugyego krzełciyańftwá odrywáją. *KromRozm III F2v.*

Zwroty: »od jedności [czego] odrywać« (2): *KromRozm III F2v cf W przeciwstawieniu. Cf* »od jedności kościoła odrywać«.

»od jedności kościoła, od kościoła odrywać« [szyk zmienny] (1:1): *KromRozm I F4;* ktorzy nowe zbory/ ná ofobnych mieyfcách/ y w kráinách pewnych záczynáją: odrywájąc ludzie od prawdziwego y w piłmiech opifánego kościołá Chriftofowego *WujNT 297.*

»od posłuszeństwa odrywać« (1): A od yedności y posłuffeńftwá yego [kościółá] ktory yeft mátká náffá/ ludzie odkrywa [!]. *KromRozm I F4.*

b. Z czyjegos zwierzchnictwa wojskowego [kogo od kogo] (1) : Iednak widzę radziby zeby ich od Maximiliana nie odrywano *ActReg 86.*

3. Sprawiać, aby ktoś przestał się czymś zajmować, trwać w czymś; abstrahere *Mącz, Modrz, Cn; avocare Modrz; revocare Cn (13) :* Abstraho, Odciągam/ odwodzę/ odriwam. *Mącz 461b.*

odrywać kogo od czego (9): Bo ínadż gdyby go częfto od náuki odrywał/ przefzkodziłby mu wtem nyepomáłu. *GliczKsiąż N; á co mię odrywałz od ich przyiáźni to próżno czyniż [!]. BielKron 254; RejPosWstaw [41³]; ModrzBaz 132, 134; ábo co wżdy wáżę Kró: M. od téy woyny odrywać ma? OrzJan 121; PowodPr 52. Cf odrywać kogo od czego czym.*

odrywać kogo od czego czym (2): że mi fie zda rzecz nieprzyftoyna [...] odrywać próżnémi gadkámí/ od obmyślávání y ftáránia dobrého Rzeczypołpolitéy y króleństw/ Pány Krześciáńfkíe. *OrzJan 130, 70.*

Szereg: »odrywać i odwozić« (1): áż y náwet Książętá y Króle odrywáją y odwodzą od wżyftkiégo obmyślávání pańftw y Króleństw fwoich á to próżnémi queftiámi fwémi *OrzJan 70.*

W przen (1) :

Zwrot: »serce odrywać« (1): Trofki docześne/ k łobie przyciągáją/ W moc fwą podbiwfy/ ferce odrywáją *GrabowSet M3.*

Przen [od czego] (2) : [Bóg] tego po nas chce ábyfmy drogámi iego chodzili: vkázuiąc nam do fłowá fwoiego/ á odrywájąc od wykłádow rozumu ludzkiego *CzechRozm 38v; Każ/ niech będą fkończone/ Trofki: co/ od twey woli/ odrywáją GrabowSet K2v.*

*** *Bez wystarczającego kontekstu (2) :* Divello – Odiriwam, rozłączam, dziele. *Calep 335a, 904a.*

Synonim: 1. odczosować.

Formacje współrdzene cf RWAĆ.

Cf ODRYWAJĄCY, ODRYWANY

MP, RS